

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 8 czerwca 2022 r.,
na skutek żądań sędziów Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
oraz sędziego delegowanego do tego Sądu
wyłączenia od rozpoznania zażalenia zarejestrowanego pod sygnaturą I ACz
448/21 Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
wniesionego w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko Z. A.
o zapłatę,

**przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do rozpoznania
powyższe żądania sędziów.**

UZASADNIENIE

1. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w trybie art. 52 § 1 k.p.c. przekazał Sądowi Najwyższemu sprawę z powództwa J. K. przeciwko Z. A. o zapłatę celem rozpoznania żądań sędziów o wyłączenie ich od orzekania w tej sprawie.

2. Zgodnie z art. 52 § 1 k.p.c. o wyłączeniu sędziego powinien rozstrzygać sąd, w którym sprawa się toczy, a w razie niemożności wydania przez ten sąd postanowienia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów - sąd nad nim przełożony. Przyjmuje się, że sądem przełożonym nad sądami apelacyjnymi jest Sąd Najwyższy. Oznacza to, że w niniejszej sprawie kompetencja Sądu Najwyższego do orzekania w przedmiocie wyłączenia sędziego zaktualizowałaby

się, gdyby Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie mógł wydać stosownego orzeczenia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów mogących orzekać w sprawie.

Sąd Apelacyjny podał, że na podstawie art. 52 § 1 k.p.c. należało przedstawić akta sprawy Sądowi Najwyższemu, albowiem wszyscy sędziowie orzekający w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku złożyli żądania wyłączenia od rozpoznania sprawy. Można sądzić, że w przekonaniu Sądu Apelacyjnego rozpoznanie żądań wyłączenia sędziów nie jest możliwe, gdyż w sprawie tej nie mógłby orzekać żaden z sędziów tego Sądu. Takie zapatrywanie nie może być jednak podzielone, gdyż wyrasta ono z nietrafnej wykładni przepisów regulujących instytucję wyłączenia sędziego.

3. Z analizy akt sprawy wynika, że do rozpoznania niniejszej sprawy wyznaczona w drodze losowania została Sędzia Sądu Apelacyjnego K. S. (k. 755), która, powołując się na art. 49 k.p.c., wniosła o wyłączenie od rozpoznania sprawy (k. 757). Zalegające w aktach oświadczenia pozostałych sędziów zostały wniesione w sytuacji, gdzie nie byli oni wyznaczeni do rozpoznania sprawy ani nawet wskazanego żądania wyłączenia sędziego.

W aktualnym orzecznictwie ukształtował się zasługujący na podzielenie pogląd, zgodnie z którym wnioski i żądania z art. 49 § 1 k.p.c. mogą dotyczyć (w przypadku wniosków - mogą być składane przez) sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy. Składanie żądania wyłączenia przez sędziego, który nie został wyznaczony do rozpoznania sprawy, jest nie tylko zbędne, ale w zasadzie niedopuszczalne; możliwość zastosowania art. 49 § 1 k.p.c. otwiera się bowiem wyłącznie w razie przydzielenia sprawy danemu sędziemu (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 26 lipca 2019 r., I NOZP 1/19 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 8 października 2021 r., IV CO 209/21, z 27 października 2021 r., IV CO 235/21, z 2 grudnia 2021 r., IV CO 323/21) zasadniczo do rozpoznania, choć oczywiście nie można również wykluczyć tego rodzaju żądania w przypadku sędziów wyznaczonych do podjęcia czynności wpadkowych.

W sytuacjach takich jak mająca miejsce w niniejszym postępowaniu sędzia wyznaczony do rozpoznania żądań członka/członków składu orzekającego wyznaczonych do rozpoznania sprawy merytorycznie, którzy złożyli żądania jako

pierwsi, powinien albo rozpoznać te żądania, albo - jeśli dostrzega do tego podstawy - samodzielnie skorzystać ze środka prawnego uregulowanego w art. 49 § 1 K.p.c. Czynności te powinny być ponawiane stosownie do wyniku rozpoznania tych (a ewentualnie także kolejnych) żądań wyłączenia lub do osiągnięcia stanu, o którym mowa w art. 52 § 1 k.p.c.

Za pominięciem stosownych kroków proceduralnych nie może w opisanym przypadku przemawiać dążenie do realizacji zasady szybkości postępowania, nawet jeśli działania te oparte są na przekonaniu, że po stronie wszystkich sędziów istnieją okoliczności, o których mowa w ostatnio przywołanym przepisie, toteż ostatecznie wszyscy oni wykorzystają instrument unormowany w art. 49 § 1 k.p.c. Z perspektywy założenia, że żądanie wyłączenia może być zgłoszone jedynie przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, podejmowanie awansem czynności określonych w art. 52 § 1 k.p.c. opierałoby się na niedopuszczalnym antycypowaniu zgłoszenia żądań wyłączenia przez kolejnych sędziów, z pominięciem etapu przydzielenia sprawy do rozpoznania określonemu sędziemu. Tymczasem dopiero z momentem takiego przydzielenia otwiera się możliwość podjęcia przez sędziego decyzji o nierozpoznaniu sprawy i złożeniu żądania z art. 49 § 1 k.p.c. Decyzja o złożeniu takiego żądania może być więc w procesowo skuteczny sposób podjęta wyłącznie przez sędziego, który ma rozpoznać daną sprawę (*sensu largo*, włącznie ze sprawami wpadkowymi).

4. Powyższe pozwala na sformułowanie konkluzji, że w sprawie nie wystąpiła przesłanka pozwalająca na przyjęcie, iż Sąd Najwyższy jest obecnie właściwy do orzekania w przedmiocie wyłączenia sędziego, nie zachodzi bowiem sytuacja, w której Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie może wydać stosownego orzeczenia z powodu braku dostatecznej liczby sędziów mogących orzekać w sprawie. Sąd z urzędu czuwa nad tym, by rozpoznawać jedynie te sprawy, które leżą w jego właściwości miejscowej, rzeczowej i funkcjonalnej (art. 200 § 1¹ i 1⁴ k.p.c.). Oznacza to, że sprawę należało na podstawie art. 200 § 1⁴ K.p.c. w zw. z art. 52 § 1 k.p.c., przekazać Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku jako sądowi właściwemu.

Z uwagi na powyższe orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[as]

